

4. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під. заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – С.16.
5. Ровен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы / Пер. с англ. – М.: “Когито-Центр”, 1999. – 144с.
6. Словник іншомовних слів / За ред. академіка АПН УРСР О.С.Мельничука. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Гол. ред. Української Радянської Енциклопедії. – С. 431.
7. Хуторський А. Ключевые компетентности как компонент личностно ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – №2. – С.58-64.

УДК 372.3+372.4

Л.В. Іщенко

НАСТУПНІСТЬ У ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОМУ РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Стаття присвячена дослідженню шляхів та засобів забезпечення наступності логіко-математичного розвитку старших дошкільників та першокласників, розкриті психолого-педагогічні особливості розвитку логічної сфери дітей 5-7 років у процесі навчання елементам математики.

The article is devoted to the research of the ways and means of consistency of logical-mathematical development of pre-school and first year pupils. It describes psychological and pedagogical peculiarities of the logical sphere development of children aged 5-7 in the process of mathematics elements training.

Постановка проблеми. Головна актуальна проблема сьогодення – встановити наступність на державному рівні між дошкільними закладами і початковою школою, а також визначити форми роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні заклади.

Наступність між дошкільною і початковою шкільною ланками розглядається на сучасному етапі як одна з умов неперервної освіти дитини.

Останнім часом у вивченні наступності на перше місце висувається проблема навчання і виховання шестирічних дітей. Головне питання у цій проблемі – забезпечити однакову, досить міцну підготовку дітей до школи, що, звичайно, полегшить роботу вчителів перших класів, особливо на початку року.

Навчання дітей шестирічного віку має проводитися за єдиною програмою. Питання наступності завжди було в центрі уваги педагогічної теорії і практики (А. Богуш, В. Кузь, В. Ликова, Н. Шиліна та ін.).

Розглянемо поняття “готовність до школи”, розуміючи його як ключовий засіб вирішення проблеми підготовки дитини до школи в руслі спадкоємності і неперервності дошкільної і початкової ланок системи освіти.

Формування готовності до школи передбачає цілеспрямовану підготовку дитини до нової діяльності, що принципово відрізняється від усіх видів діяльності, що були в дошкільному закладі (ігрова, конструктивна, художня). Таким новим видом діяльності стане навчальна діяльність. Для її здійснення педагог-вихователь повинен ознайомитися як із загальною характеристикою цієї фундаментальної дидактичної категорії, так і з її взаємозв'язками з провідними дошкільними видами діяльності, які є базою для здійснення процесу підготовки до нового виду діяльності.

Отже, готовність до школи – це перш за все психологічний, емоційний, етично-вольовий і фізичний розвиток дитини, який забезпечує її легку адаптацію до нового етапу життя; це усунення (або хоча б істотне зниження) негативного впливу на здоров'я і емоційне

благополуччя школяра, труднощів переходу до нових умов життя, соціальних відносин і нового виду провідної діяльності.

Готувати дитину до школи – це значить активно формувати її навчально-пізнавальні мотиви (бажання вчитися) і розвивати такі специфічні компоненти діяльності і психічні процеси, які забезпечать їй легку адаптацію до нового етапу життя.

У змісті дошкільної та початкової освіти, окресленому Базовим компонентом та Державним стандартом початкової освіти, окремо виділено логіко-математичний розвиток дітей, який передбачає наявність у старших дошкільнят та молодших школярів таких умінь: використання початкових логічних прийомів; доведення правильності свого міркування; здійснення вимірювання, обчислення; виявлення інтересу до логіко-математичної діяльності тощо [2].

Відповідно до положень вищезгаданих документів, Базового компоненту та Державного стандарту початкової освіти необхідно формувати у наших вихованців уміння міркувати, орієнтуватися в усьому, що їх оточує, належно оцінювати життєві ситуації, приймати самостійні рішення, аргументувати свої міркування, помічати і розкривати причинно-наслідкові зв'язки в довір'ї. Усі названі вміння є складовими здібностей логіко-математичного розвитку дошкільнят та учнів.

Таким чином, набагато важливіше не просто дати дітям певні знання, сформувати відповідні навички, а й прищепити їм основи особистості. Тому головний напрям, який мають обрати педагоги, – це розвиток логічного мислення дітей під час ознайомлення з навколишнім світом у всіх його взаємозв'язках і залежностях.

Взаємозв'язок розвитку математичних здібностей дітей і формування логічної сфери є однією з найбільш актуальних методичних проблем за останні роки.

Проблема розвитку мислення центральна в дослідженні становлення інтелектуальної сфери та розвитку логіко-математичних здібностей особистості дошкільнят та першокласників. Вивченню різних його аспектів присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних психологів (Л. Венгер, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Люблінська) та педагогів (А. Белошистая, К. Щербакова та ін.).

Експериментальні дані, здобуті сучасними психологами (Д. Ельконін, О. Запорожцем, Г. Костюком, О. Люблінською, У. Ульяновкою), переконливо свідчать, що вже в молодших дошкільнят за певних умов виникають прості форми логічно правильних суджень та узагальнень. Для їх виникнення, як зазначає О. Запорожець, “потрібна така організація діяльності дітей, яка забезпечила б їм реальне ознайомлення з тими зв'язками і відношеннями, які мають стати предметом дитячих міркувань”. За таких умов дошкільнята “поступово навчаються самостійно мислити, узгоджувати свої судження між собою та з дійсністю” [4].

У традиційних вітчизняних програмах навчання і виховання дошкільнят логічний компонент не подається, внаслідок чого проблема формування у дітей логічних умінь випадає з переліку педагогічних завдань. Актуалізація цього питання зумовлена часом, оскільки нова епоха висуває підвищені вимоги до вміння людини свідомо ставитися до життя.

Отже, навчити дошкільнят та учнів розмірковувати – одне з важливих педагогічних завдань, яке належить розв'язувати в контексті особистісного розвитку дитини в цілому та логіко-математичного зокрема. Саме тому важливо приділити увагу таким логічним та математичним операціям, як серіація, класифікація, вимірювання та обчислення.

Формування цілей статті. Метою дослідження було виявлення педагогічних умов організації математичного розвитку дітей 5-7 років.

Завдання дослідження полягало у розробці ефективних форм та методів розвитку логіко-математичної сфери старшого дошкільника та першокласника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логіко-математична компетентність старшого дошкільника та першокласника характеризується цілим комплексом умінь. Зокрема, дитина здійснює серіацію за величиною, масою, об'ємом, розташуванням у

просторі, перебігом подій у часі; класифікує геометричні фігури, предмети та їх сукупності за якісними ознаками та чисельністю; прагне знаходити свої шляхи розв'язання завдань, самостійно виводить нові знання із засвоєного; уміє доводити й відстоювати правильність свого міркування.

Проблема модернізації освітньо-виховного процесу актуальна на сучасному етапі розвитку нашого суспільства. Дидактика приділяє чималу увагу відбору знань, які підлягають засвоєнню, а також визначенню послідовності, доступності й системності їх подання. Проте хоч як би старанно не був розроблений і поданий навчальний матеріал, сам собою він ще не може забезпечити ефективність його опанування. Як наголошують науковці, має значення не лише зміст засвоєних знань, а й те, як саме він був опанований, яка *пізнавальна активність* була при цьому забезпечена, в яких *педагогічних умовах* він найбільш яскраво виявлявся.

Аналіз стану проблеми формування і розвитку математичних здібностей дошкільників показує: всі без винятку дослідники (як вітчизняні, так і зарубіжні) пов'язують її не зі змістовою стороною предмета, а з процесуальною стороною розумової діяльності. При всій різноманітності думок про суть і зміст поняття математичні здібності дослідники (А. Брушлінській, О. Грібанова, А. Колмогоров та ін.) відзначають такі специфічні особливості розумового процесу математично здібної дитини, як гнучкість мислення, неординарність, уміння варіювати способи вирішення пізнавальної проблеми, легкість переходу від однієї дороги рішення до іншої, уміння виходити за межі звичного способу діяльності та уміння знаходити нові способи рішення проблеми при змінених умовах.

У практичній роботі вихователів та вчителів з метою логіко-математичного розвитку дітей 5-7 років доцільно використовувати нетрадиційні методи навчання математики: проблемні ситуації та завдання, завдання з елементами пошуку, дидактичні ігри і вправи, задачі-жарти, задачі-загадки, задачі з казковим сюжетом.

Серед ефективних засобів логіко-математичного розвитку дітей 5-7 років виділяємо художнє слово (віршовані задачі, задачі-розповіді), народну педагогіку (казки, загадки, прислів'я).

Систематичне звернення до художнього слова підводить дитину до розуміння народної і літературної мови, збагачує дітей різними способами доказу, розвиває навички логічного судження, забезпечує більш швидкий мовний і художній розвиток.

Проблеми наступності і перспективності в логіко-математичному розвитку старших дошкільників та першокласників мають декілька наукових аспектів. Серед них інформаційно-просвітницький аспект педагогічної освіти передбачає: визначення напрямків розвитку, математичної обізнаності дітей на кожній наступній сходинці освіти; ознайомлення з новітніми технологіями, програмами навчання та виховання обох ланок освіти (старша група дошкільного закладу та перший клас початкової школи).

З метою реалізації даного аспекту наступності використовуються такі форми взаємодії педагогічних колективів: семінари-практикуми щодо обговорення програм, взаємний обмін лекціями, конспектами; робота творчих груп (вихователі старших груп, вчителі початкових класів) тощо.

Методичний аспект передбачає: взаємне ознайомлення з методами і формами навчальної роботи в старшій групі дошкільного закладу та в 1-му класі школи; забезпечення наступності щодо методів та прийомів роботи з навчання дітей математики.

Цей аспект реалізується через взаємовідвідування вихователями та вчителями занять (уроків) з наступним спільним обговоренням, семінари-практикуми з певних методик; проведення спільних педагогічних нарад, виставок, конференцій; взаємоконсультування педагогами; обмін передовим педагогічним досвідом роботи тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На основі аналізу науково-педагогічної проблеми з питань наступності виділяємо найбільш ефективні, на наш погляд, педагогічні умови організації математичного розвитку дітей двох початкових ланок навчання – дошкільної і початкової освіти (1-ші класи). Серед них:

- взаємозв'язок у змісті, методах і засобах навчання дітей математики;
- максимальне використання всіх видів дитячої діяльності в математичному розвитку дітей у їх розумному співвідношенні;
- підвищення рівня професійної підготовки кадрів із проблеми формування елементарних математичних уявлень дошкільників та школярів;
- узгоджена робота дитячого садка, школи і сім'ї.

Ефективними методами та прийомами розвитку логіко-математичної сфери старшого дошкільника та першокласника є: проблемні ситуації та завдання, завдання з елементами пошуку, дидактичні ігри і вправи, задачі-жарти, задачі-загадки, задачі з казковим сюжетом.

Матеріали дослідження є спробою обґрунтувати загальні педагогічні основи логіко-математичного розвитку старших дошкільників і молодших школярів. Виникає проблема досконалого вивчення психолого-педагогічних особливостей розвитку математичних здібностей дітей старшого дошкільного віку та першокласників, а також співпраці дошкільного закладу, школи та родини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабанский Ю.К. Интенсификация процесса обучения. – М.: Знание, 1987. – 80 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. 1999. – № 1. – С. 6-9.
3. Белошистая Л.В. Формирование и развитие математических способностей дошкольников. – М., 2003. – 400с.
4. Люблинская А.А. Воспитателю о развитии ребенка. – М.: Просвещение, 1972. – 132 с.

УДК 37.013.42+372

Л.П. Карнаух

ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ-ДОШКІЛЬНИКІВ У СОЦІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена висвітленню психологічних підходів науковців щодо проблеми виховання безпечної поведінки дітей-дошкільників у соціальному середовищі. Для глибшого розуміння означеної проблеми дослідник здійснив психологічний аналіз сутності поняття "поведінка". Автором статті проаналізовані зарубіжні і вітчизняні теорії поведінки, що, визначають психологічні механізми виховання стереотипів безпечної поведінки особистості у дошкільний період дитинства. Крім того, автор статті обґрунтовує думку про те, що, пізнаючи соціальний світ, дитина не тільки засвоює норми соціального середовища, а й стає активним перетворювачем свого власного внутрішнього світу, що веде до саморозвитку і самовдосконалення підростаючої особистості.

The article is dedicated to the highlighting of the psychological approaches of scientists to the problem of shaping secure behavior of pre-school children under the conditions of social environment. The psychological analysis of the notion "behavior" is done by the researcher for the deeper insight of this problem. The author of the article analyses foreign and domestic behavior theories, which uncover the psychological mechanisms of shaping secure behavior stereotypes of a person during pre-school period of childhood. Besides the author of the article proves the idea, that a child doesn't only assimilate the requirements of a social environment while getting to know about social world, but also becomes a creator of his (her) inner world, which leads to self-development and self-improvement of the growing up personality.

Постановка проблеми. В умовах соціальних протиріч сучасного суспільства проблема безпеки життя і здоров'я підростаючого покоління визначена сучасними науковцями Д. Плахтій, А. Савчук, В. Підгорним, І. Буртейним, Р. Якимом як одна із глобальних. На сучасному етапі розвитку суспільства дедалі частіше порушуються механізми взаємодії